

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว ของผู้ต้องขังในเรือนจำ

ภัทร์สุดา กราบไกรแก้ว*

รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์**

บทคัดย่อ

การบังคับโทษจำคุกเป็นการแยกตัวผู้ต้องขังออกจากสังคมปกติเพื่อเป็นการป้องกันและยับยั้งการกระทำความผิดของผู้ต้องขัง และเพื่อเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำความผิดของผู้นั้นชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งจนกว่าจะมีการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมเสียของผู้ต้องขังให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี ก่อนคืนตัวผู้นั้นออกสู่สังคมปกติอีกครั้งหนึ่ง และไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญา อย่างไรก็ตาม การบังคับโทษจำคุกย่อมเป็นผลให้ผู้ต้องขังสูญเสียหรือถูกจำกัดสิทธิบางประการไปจากการต้องโทษ ซึ่งในขณะเดียวกันผู้ต้องขังก็ยังถือเป็นประชาชนคนไทยที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับเดียวกันมีสิทธิได้รับการรับรอง คุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไปตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ ดังนี้ นอกจากกฎเกณฑ์หรือข้อจำกัดที่จำเป็นต่อการบังคับโทษทางอาญาแล้วผู้ต้องขังก็พึงได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานทั่วไปเช่นเดียวกับพลเมืองไทยทุกคนโดยเฉพาะสิทธิที่เกี่ยวข้องด้วยความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังนั้น ไม่ควรถูกทอดทิ้งหรือจำกัด และหากมีความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษการจำกัดสิทธิในความเป็นส่วนตัวก็ควรจะทำได้แต่น้อยที่สุด

ในประเทศไทย การให้ความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานในความเป็นส่วนตัวนั้น นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งให้การรับรองสิทธิพลเมืองไทยโดยทั่วไปในเรื่องต่าง ๆ แล้ว ก็ไม่ปรากฏว่าสิทธิดังกล่าวได้รับการรับรองคุ้มครองไว้ในกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการบังคับโทษทางอาญาของไทย ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 แต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังในการอยู่หรือพักอาศัยในชีวิตร่างกาย และการได้รับการติดต่อสื่อสารจากครอบครัว ญาติมิตร หรือคนใกล้ชิดที่อยู่ภายนอกเรือนจำ เป็นต้น กฎหมายดังกล่าวบัญญัติขึ้นมาเพียงเพื่อเป็นการจำกัดสิทธิต่าง ๆ ของผู้ต้องขังอันเป็นข้อยกเว้นของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนั่นเอง โดยจะมีข้อจำกัดสิทธิ ข้อห้ามต่าง ๆ กำหนดไว้ แต่ไม่พบว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังในเรื่องดังที่กล่าวมานี้จะได้รับการรับรองไว้ในกฎหมายบังคับโทษของไทยด้วยแต่อย่างใด

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้ต้องโทษจำคุกต้องสูญเสียสิทธิบางประการของเขาไปเพื่อการบังคับโทษจำคุกและต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพฤตินิสัยของเขาเท่านั้น ดังนั้น สิทธิอื่น ๆ ที่ผู้ต้องขังควรจะได้รับเป็นอันดับแรกในฐานะประชาชนพลเมืองไทยคนหนึ่งก็คือสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังนั่นเอง ทั้งนี้การนำตัวผู้ต้องขังเข้าไปอยู่ในเรือนจำย่อมเป็นการทุกข์ทรมานและก่อให้เกิดความเครียดอย่างมากแก่ผู้ต้องขังอยู่แล้ว การดำเนินกระบวนการบังคับโทษแก่ผู้ต้องขังจึงควรมีการรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ อันเป็นสิทธิส่วนตัวให้ผู้ต้องขังอย่างเต็มที่ อันจะทำให้ผู้ต้องขังมีความกดดันจากการถูกบังคับโทษน้อยลง และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤตินิสัยให้เป็นคนดีและกลับสู่สังคม เนื่องจากไม่ได้รู้สึกว่าได้รับการกดขี่หรือรังเกียจของคนในสังคมภายนอกเช่นในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการที่จะสามารถให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังตามแนวคิดดังกล่าวให้ได้ผลและชัดเจนที่สุดนั้น รัฐควรมีมาตรการในการรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของผู้ต้องขังดังกล่าวในรูปของสิทธิตามกฎหมาย และหากมีความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษการจำกัดสิทธิในความเป็นส่วนตัวก็ควรจะทำได้แต่น้อยที่สุดโดยต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจกระทำเช่นนั้นได้เท่านั้น

1. บทนำ

เนื่องจากการที่ผู้ต้องขังได้รับการบังคับโทษจำคุกนั้นเป็นการแยกตัวผู้ต้องขังออกจากสังคมโดยปกติภายนอกเพื่อเป็นการป้องกันและยับยั้งการกระทำความผิดของผู้ต้องขัง และเพื่อเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำความผิดของผู้นั้นชั่วระยะเวลาหนึ่งจนกว่าจะมีการแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยของผู้ต้องขังให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี ก่อนคืนตัวผู้ต้องขังออกสู่สังคมปกติอีกครั้งหนึ่ง และไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ทั้งนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญา

อย่างไรก็ตาม การบังคับโทษจำคุกย่อมเป็นผลให้ผู้ต้องขังสูญเสียซึ่งสิทธิบางประการไปจากการถูกลงโทษ การสูญเสียสิทธิบางประการดังกล่าวนี้ หมายความว่า ผู้ต้องขังในฐานะที่เป็นปัจเจกชนยังมีสิทธิบางส่วนที่ยังเหลืออยู่จากการถูกลงโทษ ซึ่งขอบเขตของสิทธิในส่วนที่เหลือนั้น จะมีมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับแนวความคิดหรือวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เลือกนำมาใช้ในกระบวนการบังคับโทษทางอาญาแก่ผู้ต้องขังนั่นเอง กล่าวคือ หากการลงโทษผู้กระทำความผิดมุ่งเน้นวัตถุประสงค์และเหตุผลหลักเพื่อการป้องกันสังคม คือป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำของผู้กระทำความผิดนั้น ๆ ดังนี้ การสูญเสียสิทธิของผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษจำคุก ก็จะเป็นเพียงการถูกแยกตัวออกจากสังคมเท่านั้น และบุคคลนั้นก็ยังคงมีสิทธิบางประการที่เหลืออยู่ ที่รัฐจำต้องตระหนักถึงการปกป้องรักษาสิทธิที่เหลืออยู่นั้นของผู้ที่ถูกจำคุกด้วย ซึ่งในกรณีนี้ได้มีผู้เสนอว่า การจำคุกบุคคลอันเป็นการกระทำที่แทรกแซงความเป็นมนุษย์ในเชิงลบนั้นควรเพิ่มภาระความรับผิดชอบของสังคมในด้านบวกควบคู่ไปด้วย ภาระในด้านบวกดังกล่าวนี้อาจกระทำ

โดยการให้สิทธิผู้ต้องขังในการมีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัคร การให้โอกาสในการทำงาน หรือ การฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นต้น (เสริม วินิจฉัยกุล, 2514: 3) และการที่จะรักษาปกป้องสิทธิของผู้ต้องขังตามแนวคิดดังกล่าวให้ได้ผลนั้น รัฐควรมีมาตรการในการจัดหาล้างอำนวยความสะดวก รับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของผู้ต้องขังดังกล่าวในรูปของสิทธิตามกฎหมาย เพราะผู้ที่ได้รับ สิทธิดังกล่าวมีเพียงผู้ต้องขัง สิทธิดังกล่าวไม่ใช่สิทธิของสมาชิกอื่น ๆ ในสังคม และทั้งนี้ เนื่องจาก คนในสังคมเห็นว่าเป็นสิทธิตามกฎหมายอันชอบธรรมที่จะแยกผู้ต้องขังออกจากสังคม จึงเป็น หน้าที่ของสังคมที่จะต้องปกป้องคุ้มครองบุคคลเหล่านั้น และจัดหาล้างอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องการทำงาน การให้การศึกษาอบรม การรักษาพยาบาล หรือความจำเป็นพื้นฐาน ทางกายที่จำเป็นในชีวิตอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิต่าง ๆ อันเป็นสิทธิโดยชอบธรรม ชั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีพึงได้และเป็นสิทธิที่เกี่ยวข้องด้วยความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังนั้น ไม่ควรถูกทอดทิ้งหรือจำกัดสิทธิเหล่านี้ และหากมีความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ของการบังคับ โทษการจำกัดสิทธิในความเป็นส่วนตัวก็ควรจะทำได้แต่น้อยที่สุด ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการ ที่ผู้ต้องขังไม่มีความเป็นอิสระทำให้ต้องได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ นั้นเอง

เนื่องจากสังคมในเรือนจำของผู้ต้องขัง เป็นสังคมที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจาก สังคมภายนอกอยู่หลายประการ ที่สำคัญก็คือสังคมของผู้ต้องขังเป็นสังคมของการถูกจำกัดสิทธิ เสรีภาพ และเต็มไปด้วยกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ข้อห้ามต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังเป็นสังคมที่ถูกตัด ความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ต้องขังในการดำรงชีวิต ประจำวัน ซึ่งนับเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการบังคับโทษทางอาญา โดยเฉพาะการที่จะกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษจำคุกนั้น การดูแล คุ้มครอง และ รับรองการให้สิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของผู้ต้องขัง ให้สามารถปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรม และทัศนคติที่ไม่ดี และได้รับการขัดเกลาให้เป็นบุคคลที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติ ได้อย่างมีความสุขนั้น การให้ความคุ้มครองและรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานในความเป็นส่วนตัวแก่ ผู้ต้องขังนั้นย่อมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งหนึ่ง เพราะลักษณะพิเศษของสังคมผู้ต้องขัง ดังกล่าว จะมีผลกระทบทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขัง ซึ่งนักทฤษฎีอาชญาวิทยาและนักสังคม วิทยาหลายคนเชื่อว่า ผลกระทบดังกล่าวจะนำไปสู่การปรับตัวของผู้ต้องขังในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และแบบพฤติกรรมของผู้ต้องขังในเวลาต่อมาด้วย

จากแนวคิดที่ว่าบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกัน (All men are created equal) อันเป็นที่มาของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญในประเทศต่าง ๆ โดยมีการนำไปบัญญัติเพื่อให้การ รับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองในประเทศของตน ซึ่งในแต่ละประเทศจะมี ลักษณะที่คล้ายกัน ได้แก่ มีบทบัญญัติที่ให้การรับรองว่าบุคคลทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมและ เสมอภาคกัน และนอกจากนี้ แนวความคิดดังกล่าวยังนำมาซึ่งหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้น พื้นฐานในความเป็นส่วนตัวของพลเมืองที่อยู่ในสถานะเป็นผู้ต้องขัง ด้วยเงื่อนไขที่ว่า ผู้ต้องขังก็ ถือเป็นพลเมืองคนหนึ่งของประเทศด้วยเช่นกันจึงย่อมมีสิทธิเสรีภาพเสมอภาคเท่าเทียมกับบุคคล

ทั่ว ๆ ไปที่ได้รับความคุ้มครองนั่นเอง ส่วนในการนำบทบัญญัติดังกล่าวไปบังคับใช้แก่พลเมืองที่อยู่ในสถานะเป็นผู้ต้องขังหรือนักโทษของแต่ละประเทศก็必将มีความแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทำให้ความสำคัญแก่สิทธิผู้ต้องขัง และกฎหมายลำดับรองที่ใช้บังคับโดยเฉพาะแก่กระบวนการบังคับโทษทางอาญาของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ 7 และ ข้อ 10 (1) ได้วางหลักเกณฑ์สากลไว้เป็นหลักประกันแก่ผู้ต้องขังว่าเมื่อรัฐทำให้บุคคลเสียอิสรภาพก็ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐในการดูแลให้บุคคลเหล่านั้นมีสภาพความเป็นอยู่ที่ปลอดภัยและดูแลสวัสดิภาพของคนเหล่านั้นด้วย ผู้ถูกคุมขังจะต้องไม่ถูกทำให้มีความยากลำบากอื่นใดมากไปกว่าถูกจำกัด อิสรภาพ นอกจากนี้ยังมีการสะท้อนให้เห็นถึงมาตรการเหล่านี้ในสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ด้วย เช่น ในอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป และอนุสัญญาอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นต้น ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้อำนาจปกครองของเจ้าพนักงานเรือนจำที่เป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในเรื่องความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังอันถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ปัญหาการคุ้มครองรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังนั้น ผู้เขียนเห็นว่ามิใช่สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับ ซึ่งได้แก่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และกฎหมายลำดับรองอันเป็นกฎหมายเฉพาะในการบังคับโทษจำคุก เช่น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 กฎกระทรวงมหาดไทยที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ตลอดจนกฎ ระเบียบต่าง ๆ ของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่เป็นการจำกัดสิทธิและการลงโทษผู้ต้องขังที่กระทำความผิดวินัย มิได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญแก่การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังด้วยแต่อย่างใด ซึ่งทำให้พบปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขัง ดังนี้

1. การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัวไม่ปรากฏว่าได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเอาไว้แต่อย่างใด ทั้งในส่วนที่ควรให้ความคุ้มครองข้อมูลอันเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ประวัติอาชญากรรม และเรื่องที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งไม่ควรเปิดเผยต่อสาธารณชนนอกจากจะใช้เพื่อประโยชน์ในการบังคับโทษแก่บุคคลผู้นั้น และทั้งในส่วนของการให้ข้อมูลแก่ผู้ต้องขังใหม่ในเรื่องการรับรู้ถึงสิทธิอันพึงมีพึงได้ตามกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองในการเข้าสู่กระบวนการบังคับโทษทั้งหมดแก่เขาด้วย

2. การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวในชีวิตร่างกาย แม้จะมีบทบัญญัติห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง แต่ก็มีข้อยกเว้น และยังมีการบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานเรือนจำอาจใช้อาวุธแก่ผู้ต้องขังในระหว่างถูกคุมขังอยู่ภายในเรือนจำได้ในบางกรณี และกรณีดังกล่าวนี้กฎหมายยังให้ความคุ้มครองแก่การกระทำของเจ้าพนักงานเรือนจำผู้ใช้อำนาจที่ได้ให้ไว้

ตามกฎหมายนี้โดยสุจริตและตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งหรืออาญาในผลแห่งการกระทำของตน

3. การคุ้มครองสิทธิในการติดต่อสื่อสาร ตามข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการเยี่ยมชมการติดต่อของบุคคลภายนอกต่อผู้ต้องขัง และการเข้าดูกิจการหรือติดต่อการงานกับเรือนจำ พ.ศ. 2547 ยังมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพในความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังในการที่จะติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นเกินสมควร เนื่องจากการที่บุคคลภายนอกจะเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังได้จะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัดเกินไป นอกจากนี้การเยี่ยมผู้ต้องขังป่วยก็ยังมีลักษณะเป็นข้อกำหนดที่มีความเคร่งครัดมากเกินไป กล่าวคือ ผู้ที่จะได้รับประโยชน์ตามข้อบังคับฉบับนี้ให้สิทธิเฉพาะผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยอาการหนักเท่านั้นที่จะได้รับการเยี่ยมอย่างใกล้ชิด ทั้งยังกำหนดเวลาเยี่ยมได้เพียงครั้งละไม่เกิน 30 นาทีเท่านั้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าระยะเวลาดังกล่าวไม่เพียงพอสำหรับการเยี่ยมผู้ต้องขังที่อยู่ในอาการเจ็บป่วย

4. การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการอยู่หรือพักอาศัย กฎหมายไทยส่วนใหญ่ก็มีความสอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ แต่ก็เป็นเพียงการบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามหลักการสากลเท่านั้น ในทางปฏิบัติกลับพบว่าไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ให้เป็นไปตามหลักการสากลได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในเรื่องการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ ทั้งที่มีกฎหมายบัญญัติรองรับไว้ก็ตาม ทั้งนี้เนื่องมาจากข้อจำกัดด้านอาคารสถานที่

5. การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการรักษาทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ต้องขัง จากการศึกษาพบว่ากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันของไทยยังไม่มีมาตรฐานชัดเจนและยังไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีอาญา ทั้งนี้ เนื่องจากสิ่งของทุกชนิดของผู้ต้องขังที่นำเข้ามาในเรือนจำจะต้องผ่านเข้ามาทางเจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งหากเป็นของที่ไม่ได้รับอนุญาตให้นำเข้ามาก็อาจถูกริบเสียหรือถูกทำลาย และไม่มีที่สำหรับให้ผู้ต้องขังเก็บรักษาทรัพย์สินใด ๆ ได้อย่างปลอดภัย

6. กฎหมายของไทยมิได้มีการกล่าวถึงเรื่องการกำหนดให้ผู้ต้องขังได้มีเวลาว่างหรือเวลาพักผ่อนทำกิจกรรมส่วนตัวไว้แต่อย่างใด ทั้งนี้ ปล่อยให้เป็นไปตามรูปแบบของผู้ต้องขังแต่ละคนในการดำรงชีวิตประจำวันภายในเรือนจำนั้น ๆ ซึ่งต้องอยู่ภายในกรอบกำหนดเวลาที่ทางเรือนจำแต่ละแห่งกำหนดให้ทำกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลาเท่านั้น

2. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากที่ได้ทำการศึกษามาแล้วขอสรุปแนวทางเพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพมากยิ่งขึ้นและใกล้เคียงกับหลักการสากลและนานาอารยประเทศเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนี้

1. การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัวควรมีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังในด้านคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ต้องขังตัวอย่างเช่น บทบัญญัติที่ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ยอมเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้ต้องขังต่อบุคคลทั่วไปภายนอกหรือนำไปใช้ในการอย่างอื่นที่ไม่เกี่ยวกับประโยชน์ในการบังคับโทษ

2. การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวในชีวิตร่างกาย ต้องไม่มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานเรือนจำใช้ดุลพินิจในการที่จะปฏิบัติการลงโทษผู้ต้องขังได้เอง

3. การคุ้มครองสิทธิในการติดต่อสื่อสาร ผู้เขียนเห็นว่าการทำงานที่ตรวจตราของเจ้าพนักงานเรือนจำก็ถือว่าเป็นการอันจำเป็น แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังโดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ ส่วนในเรื่องการเยี่ยมผู้ต้องขังป่วยนั้นควรมีการแก้ไขปรับปรุงข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการเยี่ยมการติดต่อของบุคคลภายนอกต่อผู้ต้องขังและการเข้าดูกิจการหรือติดต่อการทำงานกับเรือนจำ พ.ศ. 2547 ในข้อ 30 โดยใช้คำว่า “ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วย” แทน คำว่า “ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยอาการหนัก” และการกำหนดเวลาให้เข้าเยี่ยมผู้ต้องขังป่วยตามข้อ 31 ควรกำหนดว่าให้เป็นดุลพินิจของผู้อำนวยการทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์หรือผู้บัญชาการเรือนจำโดยกำหนดตามควรแก่กรณีแห่งความจำเป็นและพิจารณารายงานของแพทย์หรือเจ้าหน้าที่พยาบาลประจำสถานพยาบาลนั้นประกอบ น่าจะทำให้เกิดความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

4. การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการอยู่หรือพักอาศัย ปัญหาประการสำคัญในการให้ความคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการอยู่หรือพักอาศัยแก่ผู้ต้องขังนั้นยังมีสาเหตุหลักมาจากความคับแคบ สถานที่ที่มีไม่เพียงพอที่จะรองรับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนี้ จึงควรนำมาตรการลงโทษอย่างอื่นแทนการลงโทษจำคุกมาใช้ เพื่อลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ นอกจากนี้ การตรวจตราสถานที่คุมขังอย่างสม่ำเสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อทำให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการตรวจเยี่ยมอย่างเป็นระยะ ๆ นั้น ย่อมจะเป็นการสร้างมาตรการที่มีประสิทธิภาพรูปแบบหนึ่งในการต่อต้านการกระทำละเมิดหรือการอันมิชอบจากเจ้าหน้าที่ได้อีกด้วย

5. การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการเก็บรักษาทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ต้องขัง ในประเทศไทยควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าหากเป็นสิ่งของมีค่าที่ผู้ต้องขังได้นำติดตัวมาด้วยในเวลาแรกรับเจ้าพนักงานเรือนจำจะจัดเก็บไว้ให้ โดยทรัพย์สินดังกล่าวจะถูกเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัยและมีการจัดทำรายการทรัพย์สินของผู้ต้องขังในเวลาแรกรับตัวหรือมีการนำทรัพย์สินใด ๆ เข้ามาภายในเรือนจำโดยให้ผู้ต้องขังนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ จนกว่าจะมีการ

ปล่อยตัวผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษ ซึ่ง เป็นมาตรการที่มีความเหมาะสมและยุติธรรม อันจะเป็นการ
รับรองและคุ้มครองสิทธิส่วนตัวเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ต้องขังได้ดียิ่งขึ้นอีกระดับหนึ่ง

6. การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการใช้เวลาว่างส่วนตัว ในเรือนจำบาง
แห่งก็ยังไม่ให้การรับรองสิทธิแก่ผู้ต้องขังได้อย่างไม่เต็มที่เช่นในเรือนจำที่ได้รับการพัฒนาแล้ว
จึงสมควรให้ผู้ต้องขังในเรือนจำ ทัณฑสถานทุกแห่งได้รับโอกาสและการรับรองสิทธิอย่างเท่าเทียม
และเสมอภาคกัน โดยการจัดให้มีสิ่งบริการสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจและใช้เวลาว่างของ
ผู้ต้องขังให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้ต้องขังในระยะยาว ตลอดจน
ภายหลังเมื่อพ้นโทษแล้วสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขและเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ธานี วรภัทร์. (2553). *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิทยุชน.

นันทิ จิตสว่าง. (ม.ป.ป.). *หลักทัณฑ์วิทยา*. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.

บรรเจิด สิงคนดี, นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์ และเวที ขวัญทองยิ้ม. (ม.ป.ป.). *ปัญหาและ
มาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to
Privacy)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน.

ประธาน วัฒนวานิชย์. (2546). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: ประกายพริก.

วารากรณ์ สยนานนท์. (2520). *การฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตใจของผู้ติดยาเสพติดให้โทษ :
ศึกษากรณีโรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีชาติ ลิมปิสุรีย์. (2529). *การศึกษาทัศนคติและแนวทางของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบำบัดรักษาที่มีต่อ
การใช้มาตรการทางกฎหมายในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุชาติ บาปุยะวาทย์. (2517, กรกฎาคม-สิงหาคม). “กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์กับการ
ราชทัณฑ์,” *วารสารราชทัณฑ์*, 22 (4).

อุสาห์ โกมลปานิก. (2510, พฤษภาคม-มิถุนายน). “วิวัฒนาการของการราชทัณฑ์และการ
อบรมผู้ต้องขังในประเทศไทย,” *วารสารราชทัณฑ์*, 15 (3).

ภาษาต่างประเทศ

Basic Law For The Federal Republic of Germany 1961, Born, November 1994.

Home Office White Paper Crime. *Justice and Protecting the Public*. (1990). Cm. 965,
para 1.6.

James Fitzjames Stephen. (1883). *A History of the Criminal Law of English Vol. II*.

John W. Palmer. (1985). *Constitutional Rights of Prisoners*, 3^{ed}. Anderson Publishing Co.

Melvin Gutterman. *The Contours of Eighth Amendment Prison Jurisprudence : Conditions of Confinement*.